

Територіальний відділ освіти
Хортицького району
Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №240 «Іволга»

Майстер-клас
«Організація мовленнєво-комунікативної
діяльності дошкільнят методом наочного
моделювання
(схеми-моделі К. Крутій, елементи ТРВЗ)»

Підготували вихователі:
Бородкіна І.в.
Курбакова І.С.

вересень 2016-2017 н.р.

Майстер-клас

Тема: «Організація мовленнєво-комунікативної діяльності дошкільнят методом наочного моделювання (схеми-моделі К. Крутій, елементи ТРВЗ)»

Мета: збагатити та систематизувати знання педагогів з даної теми.

План:

1. Використання методу наочного моделювання в роботі з дошкільниками
2. Розвиток уяви, творчого мислення, інтелекту дітей дошкільного віку за Г.Альтшуллером (ТРВЗ)
3. Мовленнєва творчість та моделювання
4. Вправа «Складемо казку разом»

Використання методу наочного моделювання в роботі з дошкільниками

- **Всі моделі умовно поділені на групи:**
 - описові;
 - узагальнювальні (класифікаційні);
 - для складання творчих розповідей;
 - мнемічні (для заучування віршів).
 - **Формування навичок наочного моделювання відбувається в певній послідовності з постійним збільшенням частки самостійної участі дошкільників .**
- Роботу на заняттях будується поетапно:**
- **I етап.** Розглядання зображення і розбір того, що зображено.
 - **II етап.** Здійснення перекодування інформації, тобто перетворення з абстрактних символів слів в образи.
 - **III етап.** Після перекодування здійснення переказу казки або розповіді на задану тему. (У молодшій групі за допомогою вихователя).
 - **Елементами моделей можуть бути:**
- геометричні фігури;
 - символічні зображення предметів (умовні позначки, силуети, контури, піктограми);
 - плани та умовні позначки, використані в них;
 - контрастна рамка - прийом фрагментного розповідання.
 - **Для того щоб навчити дитину послідовно переказувати сюжет казки використовуються наочні моделі казки:**
 - ілюстрації до епізодів казки;
 - силуетні зображення героїв казки;
 - символи-замінники.
 - розповіді за **сюжетною картиною**
1. Виділення значущих для розвитку сюжету фрагментів картини
 - Визначення взаємозв'язків між ними
 2. Об'єднання фрагментів в єдиний сюжет. При цьому
використовуються такі моделі:
 - Предметні картинки
 - Смужки різнокольорових кругів

- Фрагменті зображення картини
3. Схематичні зображення є також елементами наочних моделей, які являються планом розповіді за картиною або серією картин
- Форми роботи з розвитку мовлення дошкільників:
- Бесіди у повсякденному житті на різні теми;*
- Дидактичні ігри на розвиток фонетико-фонематичної та лексико-граматичної сторони мовлення;*
- Тематичні (спеціальні) заняття;*
- Комплексні заняття з розвитку мовлення;*
- Інтегровані заняття з художньої літератури та ознайомлення з довкіллям.*

Моделювання - наочно-практичний метод навчання.

Модель - узагальнений образ значущих якостей об'єкту, що моделюється.

В основі методу моделювання - принцип заміни:

реальний предмет дитина замінює іншим предметом, його зображенням, якою-небудь умовною позначкою.

Основне призначення моделей - полегшити дитині відтворити почуте, побачене, придумане.

Використання методу моделювання при розвитку мовлення у дошкільників:

- дає можливість встановити зв'язки між предметами та явищами; послідовність подій, робить їх доступними для розуміння та відтворення дітьми;
- покращує розуміння дитиною структури та взаємозв'язків складових частин об'єктів та явищ;
- формує цілісне уявлення про предмети та явища оточуючого світу;
- унаочнює процес навчання монологічному мовленню;
- позитивно впливає на розвиток мовлення взагалі.

Етапи використання моделей:

1. **Використання** готового символу або моделі:

- їх розгляд, розбір;
- перекодування інформації в образи;
- відтворення інформації з опорою на символ або модель.

2. **Створення** моделей спільно з вихователем.

3. **Самостійне складання** моделей.

Елементами моделей можуть бути:

- геометричні фігури;
- символічні зображення предметів (умовні позначки, силуети, контури, піктограми);
- плани та умовні позначки, використані в них;
- контрастна рамка - прийом фрагментного розповідання.

В якості **символів-замінників** на початковому етапі роботи використовуються геометричні фігури, які своєю формою та кольором нагадують предмет, що замінюється.

На наступних етапах діти вибирають замітники без урахування зовнішніх ознак об'єкту.

Одним із видів зв'язного монологічного мовлення, над удосконаленням навичок якого необхідно працювати виховатю, є **переказ**.

Робота з **розвитку навичок переказу** передбачає формування таких **умінь**:

засвоєння **принципу заміни** (уміння позначати героїв та основні атрибути твору заміниками);

формування уміння передавати події за допомогою заміників (предметне моделювання);

передача послідовності подій у відповідності з розміщенням заміників;

Розвиток навичок переказу розпочинається із розповідання знайомих коротких казок: "Ріпка", "Колобок" тощо.

Для того, щоб навчити дитину послідовно переказувати сюжет казки, використовуються **наочні моделі казки**:

- ілюстрації до епізодів казки;
- силуетні зображення героїв казки;
- символи-замінники.

На початкових етапах діти вчаться використовувати моделі, які супроводжують **читання казки вихователем**

Зміст казки ділять на логічно завершені частини, до кожної з яких на смужці паперу діти схематично малюють картинку (**пiктограма**).

В результаті виходить **анперцептивна схема** – повне уявлення про зміст твору.

Спираючись на неї, дошкільники успішно переказують казку або оповідання.

Діти порівнюють предмети, визначаючи спочатку їх подібність, а потім відмінність.

Наприклад: **порівняльний опис лисиці і зайця.**

Лисиця і заєць - це дикі тварини.

Заєць - маленький, а лисиця - більша.

У зайця літом хутро сірого кольору, а у лисиці рудого.

Заєць - їсть овочі, а лисиця – хижак.

Для **підвищення якості засвоєння** та скоротшення часу, який витрачається для **заучування віршів напам'ять**, доцільно використовувати **мнемічні схеми-моделі**:

треба умовними схематичними позначеннями зашифрувати кожен рядок вірша (або пару).

Мнемічні схеми відіграють значну роль у **диференційованому навчанні**:

діти з середнім і низьким рівнем розвитку пам'яті мимоволі вчать вірш у повсякденному житті, звертаючи увагу на "підказку".

Для дітей з достатнім і високим рівнем розвитку схема виявляється засобом самоконтролю та самооцінки.

Застосування **схем-моделей** є одним з ефективних способів сприяння у дітей дошкільного віку:

Використана література:

1. Богуш А.М. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – Київ, 2012р. – С. 4-9.
2. Кузьменко В.У. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» / В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна, В.О. Огнев'юк, О.В. Проскура, Л.П. Кочина. – Київ: - 2012. – С. 45.
3. Кудрявцев В.Т. Феномен дитячої креативності / В.Т. Кудрявцев Журнал «Дошкільна освіта» - 2012. – № 3 (37). – С. 23.
4. Копилова О.В., Використання символів у роботі з дошкільниками / О.В. Копилова, В.М. Ткаченко. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 56 с.
5. Крутій К.Л., Конспекти занять із художньо-мовленнєвої діяльності дітей середнього дошкільного віку / Крутій К.Л., Кулинич О.П., Погрібняк Н.В. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2013. – С. 85-96.
6. Письменна Л. Розвиток мовлення та формування здібностей до наочного моделювання засобами художньої літератури / Л. Письменна // Вихователь-методист дошкільного закладу, 2009. – № 10. – С.48.
7. Стецюк І.І. Метод наочного моделювання в роботі з дітьми із ЗНМ. Логопед // І.І. Стецюк. – Харків: Вид. група «Основа», 2012. – № 3. – С. 13-23.
8. Ткаченко Т.А. Формирование лексико-грамматических представлений: приложение к сборнику упражнений и методических рекомендаций для индивидуальных занятий с дошкольниками // Ткаченко Т.А. – М.: Издательство ГНОМ и Д., 2003. – 32 с.